

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre 10 frt — kr.
Félévre 5
Negyedévre 2 50
Egy hónapra 1
Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díj:
Hat hasábos petit sorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű többesór
hirdetések alkú szerint jutányos áron vétetnek fel.

Magyar ipar, iparpártolás.

Időnkint föl-fölbuzdul bennünk a vér. Ugy mondják, a magyar vér. Ilyenkor eldobjuk a pantallót és magyar nadrágot huzunk, cipő helyett rámás csizmába bujtatjuk a lábunkat és a köcsöglapopot a pörge, darutollas váltja föl.

Szakasztott ezt a benyomást keltik bennünk a pár év óta a magyar ipar föllendülése érdekében kifejtett agitációk. Szónokolunk mellette, szidjuk az idegent és mégis csak vele érezzük magunkat boldognak. Hiszen most, hogy karácsonyra a gyerekek számára készülünk egy kis meglepetésre, francia babákat kérünk, Richter-féle összerakó házakat vásárolunk stb. Szóval kicsinyeljük, keveseljük a magunkét. Pedig, teremtő isten, micsoda temérdek pénz kerül ki ilyen uton idegenbe. — A mi szegény tótjaink otthon az éhenhalás agóniájában faragsálgák ügyes játékaikat, hogy a cseh, morva, meg tudja isten micsoda nációbéli kereskedő népségnek adják el a kőtől aztán mi drága pénzen váltjuk vissza.

Mert Hegedüsné kegyelmes asszony esete, hogy a Londonból hozott kefért mikor szétszedte, magyar cég pecsétje volt belülről, sők dologra illik. Ügyes a mi fajunk mindenben. Azt senki tagadni ne merje. Nem is teszik. De roppantul éhhetetlenek vagyunk. Nem is csoda. Mikor nyaranta bejárjuk csodaszép völ-

gyeiért Ausztriát, csak könybe lábada a szemünk, a mint a vonat ablakán kinézünk. Teremtő isten! mennyi kémény, ott Hitzing, Pentzing, Mödling, meg tudja isten, micsoda ingek körül. Akar csak a felsőmagyarországi vasutak mentén a fák. És ez mind megél és foglalkoztat sok százezer munkást. Bizony, ha jól összeszámáljuk, Magyarországon együtt véve nincs annyi gyár, mint ott Bécs körül magában.

Aztán régi nóta és való igazság, hogy ezeknek a gyáraknak náluok van az éltető forrása. A magyar föld termő ereje megadja a kenyeret, de a hozzávalóiról már nem gondoskodunk. Hány embert kérdeztünk meg ott a Lajtán tul, hogy miből él olyan szépen? és azt a feleletet kaptuk, hogy nyáron a földet munkálja, télen meg nagykereskedőknek, meg gyárakban dolgozik.

De a magyar ember telen naptári olvas, meg komisz dohány mellett a zsidót, meg a fináncot szidja. A mi tehetős uraink — tisztelet a kivételeknek — rangon alulinak vélik, hogy maguk is nagyiparosok legyenek. Többet ér a kaszinó meg a turf minden ipari vállalatnál. Csak a napokban olvashattuk az ujságokban, hogy egy német herczeg beállt egy bankba diurnistának. Quel dommagel mondanák erre a mi nagy uraink, a kik sok száz milliót költenek el a Rivierán (ott télen is vannak versenyesek), de arra nem érnek rá, hogy itthon létesítsenek magyar pénzzel ma-

gyar vállalatot. Jó volna megtudni, mennyi magyar pénz fekszik külföld vállalatokban, hogy összehasonlíthassuk idegen tőkék uralmával magyar földön.

Magyar ipar! Igazán furcsa érzés kél bennünk, a mint ezt látjuk. Van, hála isten van, de ne firtassuk, ki kezdeményezte iparvállalatainkat. — Azt hisszük, oly óriási volna az idegen kezdeményezés százaléka, hogy elpirulnánk belé. Meg aztán az az iparpártolás! Mig társadalmunk minden rétegét át nem hatja annak a tudatnak érzése, hogy itt magyar legyen még a kabitunk gombja is; mig azon vitatkozunk, hogy az idegenáru olcsó, jobb-e, vagy a hazai drága, A helyett, hogy olcsó hazait teremtenénk: addig ne álltassuk magunkat, hogy mi pártoljuk a magyar ipart. Ez csak olyan, mint mikor a pantallóhoz meg a gérokhoz darutollas kucsát veszünk föl.

A debreczeni izr. betegsegélyző és ápoló nőegylet története.

Az egylet negyedszázados évfordulója alkalmából.

Irta: **Burger D. József**, egyleti jegyző.

(Folytatás.)

De a vezetőség a női lélek finomságávvil meg tudta vonni a határt a takarékoság terén is és ott, a hol egyes alkalmak az egyletre társadalmi kötelességeket róttak, azoknak készséggel meg is felelt.

Igy 1884. évben Nehai Bernfeld Jónás

A zárkában.*

A Debreczen eredeti tárcaja.

Irta: **SZATHMÁRY ZOLTÁN.**

Az ország feyintézteiben es a nagyobb városok ujonnan épült fogházaiban, egyformak a rabok zárkát mindenütt.

C-öndes temetője mind-nik az emberi erőnek, romboló eleme az idegeknek. A humanizmus, az ember szeretet hiába épített fel az egészségügyi kívánalmak szerint, a czél- es okszerűség szigorú figyelembevételével mégis nyomasztta, mondhatni butító azoknak a levegője.

Hej! ha irásban vagy képekben oda lehetne rögzíteni, arra a négy fehérre meszelt falra azokat a groteszk álmokat, abrándokat, a melyeket itt szőnek a szegény rabok, különösen az első napokban.

Az örületnek egy bizonyos neme az, a mely rányomja bélyegét mindenik rab közérzésére. Egyetlen érzékük sem működik tisztán. Látásuk elárnyakosodik, hallásuk elgyöngyül s minden érzékük merőtlenedik.

Egyetlen rabot sem lehet találni, a ki ezt a tényt meg nem erősítene, persze a maga nyelvén, jobbára azzal a kijelentéssel:

*) Mutatvány szerzőnek „Börtön-világ” czimű, karácsonykor Aradon megjelenő könyvéből.

— Meg kell szokni ezt az állapotot.

A hat lépés hosszú, két lépés széles zárkák falainak vakító lehérségét elszínteleníti a magas tejüveggel berakott, sűrűn elrácsozott ablak, a mely lefelé nyitlik, de csak felig, úgy hogy azon teremtett lelek, könnyű szerrel ki nem láthat.

A berendezése — vaságygyal, festetlen, könnyen sűrölhető asztallal, székekkel, kis fali szekrényvel — olyanforma benyomást tesz az emberre, mint a kaszárnya-szobák.

Az egyetlen dísz a zárkákban — ha ugyan ezt dísznek lehet nevezni — az a fejcédula, a melyet az ágy fölé szoktak kizögezni s amelyen valamelyik szép írásu rab örökíti meg a zárka lakójának nevét. Gyönyörű kalgrafiákat lehet látni ezeken a fejcédulákon, vagy fekete tablakon. Utóbbiakra könnyen lemosható krétás vízzel remekelik rá a betűket azok, akiknek minden vonása azt igazolja, hogy sok gyönyörűséget nyujt számukra az írás mestersége.

Volt a rabok közt már sok olyan, egykor magasrangú hivatalnok, akiknek az írását, itt künn a nagy világban, minden századik ember tud elolvasni csak.

Mikor azután valamelyes büne, — jobbára sikkasztás, — miatt oda került, megtanult szépen írni, úgy hogy mint szépírásánár

is könnyű szerrel megkereshette volna a kenyerét idekint a nagyvilágban.

Ezen a fejtablacszkákon ki van tüntetve azután a törzskönyvi száma, büncselekményének neme, a büntetés időtartalma és a szabaddulás napja.

Szomorú krónikákat tartalmaznak ezek a fejcédulák, mindmegannyi vázlatok egy egy szomorú regénynek, sötét drámának. Sok tablán raj a van az utolsó fejezet, vagy felvonalás is.

Azokon különösen, a melyeken a szabaddulás napja nincs kitüntetve s a melyekről leír ez a szó: Éle fogytiglan.

Minden szabadságvesztésre ítelt rab ilyen ugynevezett egyes zárkát kap s kivétel nélkül ilyen egyes zárkába csukják el a vizsgálati foglyokat, a kik az elített rabtól csak annyiban különböznek, hogy saját ruháikban járhatnak s maguk élelmezheük magukat, de máskülönben egész életrendjük olyan, mint többi rabtársaiké.

Az elített rabok büntetésük egyharmad-résztét ilyen külön zárkában tartoznak eltöltöni idegeket romboló, leiketőlő magányban.

Vannak azután közös zárkák, ahol a rablétszám szerint négy, öt vagy több rabot helyeznek el egyszerre, a kik azután részt vehetnek kedvük szerint a fogházban előfor-

főrabbi leányának — esküvéje alkalmából — szép nászajándékot adott, melyet a megboldogult lelképásztor szép hangon és az egyletre Isten ádását kérő leveiben megköszönt.

Az 1886. okt. 17-iki választmányi ülés kifejezést adott a feletti hazafias örömeink, hogy Dr. Barany József hitvánok megválasztatásával a magyar szó bevonult az izr. templomba és ezen örömeink kifejezéséül Dr. Barany József volt hitvánoknak, jeleleg kecskeméti főrabbinak dolgozó szobáját értékes kézi munkákkal díszítette fel.

A most rajzolt időszakban követ kore rakva mind magasabbra és magasabbra épült a nőegylet intézménye. Mind szebben és szebben kifejlődtek kecskes idomai, melyeknek mindegyike adozatot jelent úgy az egylet tagok, mint a vezetőség részéről. És mintha aranybetűs márványtáblát látnánk befalazva, melyről letörölve a feledés porát ott olvassuk: Mozes Lajosné, Weisz Mózesné és Feischl Fülöpne emléket, kik e pillanatban egy boldogabb hóból túlvilági gyönyörrel tekintenek le arra a hatalmas épületre, melynek alapköveit ők raktak le.

De aig épült fel a jótékonyág enyhítő forrasának pavilonja már is az összemlás veszélye fenyegette, a mennyeiben 1888. év Majus havában mindket elnök Hartstein Betty és Feischl Fülöpne befaladva a nehez munkába egyszerre beadtak lemondásukat és midőn az 1888. majus 13-án Bernfeld Jánosné korelnök vezetése alatt tartott közgyűlés bizalma Dr. Popper Alajosné, az egylet újaterepője és fenntartó leike felé fordulva egyhangú közkiáltással őt választotta meg elnökül, ő e tisztséget semmiképp elfogadni nem akarta és ez által az egylet oly valóságos helyzetbe jutott, hogy már a felosztás módjáról kezdek tanácsozni. De ezen veszedelmsítő megóvta az egyletet az a mentő eszme, hogy az ügyek ideiglenes vezetésére egy fenntartó bizottság valasztassék. A közgyűlés nyomban meg is alakította a 20 tagú fenntartó bizottságot, melynek elnökül Dr. Popper Alajosné valasztott. Ez a bizottság majus 13-tól, november 18-ikáig vezette az egyletet. Dr. Popper Alajosné e minőségben sem akart tovább az egylet élén állni és határozottan köveelte az elnöki tisztség rendes betöltését.

Erre a nov. 18-iki közgyűlés újból lel

kesedéssel Dr. Popper Alajosné valasztotta elnökül, a ki azonban a valasztást most sem fogadta el és így ugyanezen közgyűlés Dr. Scheer Benőné valasztotta meg az elnöki tisztségre. Mellette az eddigi szokástól eltérőleg két alelnököt is valasztott Dr. Balkányi Miklósné és Weinberger Lajosné személyében. Ugyanezen közgyűlés a lemondott két elnök Hartstein Betty és Feischl Fülöpne elévülhetetlen érdemeit jegyzőkönyvileg megörökítette és mindakettőt örökös tiszteletbeli elnöknek valasztotta meg.

Dr. Scheer Benőné egy évig vezette az egylet ügyeit buzgalommal és odaadással és az ő lemondásával 1889. év végén a kobbizalom Dr. Balkányi Miklósné ültette az elnöki székbe. Helyébe az a elnöki tisztségre Rott Lipótné valasztott, ki alelnök társával Weinberger Lajosnéval 1894. évig viselte buzgalommal ez a list. Lemondásuk folytán Stern Józsefné és Falk Lajosné valasztatták alelnökökül, Falk Lajosné 5 évi tiszti működés után 1889-ben attasáról lemondván, helyébe Weisz Levyné valasztott és ő meg Stern Józsefné jelenleg is tevékeny és buzgó alelnöke az egyletnek.

Az egylet fejlődésének és virágzásának korszaka Dr. Balkányi Miklósné elnökségével veszi kezdetét. Ő mintegy praedestinálva volt arra, hogy betöltze azon épületet, melynek fundamentumát nagyanyja Hartstein Betty rakta le s falazatát anyja Dr. Popper Alajosné építette fel.

Az egylet iránti szeretetet, a közjóért való munkakodás erényét mintegy örökölve erős kézzel, ritka tapintattal és páratlan ügyessérettel látott hozzá az egylet fejlődési processusának megindításához. Első dolga volt az eddig inkább elszigetelt egyleti életbe a társas és melegen lüktető élet pezsgését vinni be, mert tudta, hogy a fejlődés tényét csak ott észleljük, a hol társas élet van, de a hol ez hiányzik, ott már nem élő szervezettel, hanem porladó organummal állunk szemközt.

Az egyleti társas élet fellendítésének egyik fő eszközeül a táncmulatságok évről-évre fenyeesebb tételét tekintette. E téren faradhatlan, mondhatni önmegtartó munkásságot fejtett ki. Szeme előtt csak az a cél lebegett: az egylet mulatságainak anyagi és erkölcsi sikerét mindenáron biztosítani. Mert hiszen az anyagi eredményhez képest lehetett

csók könnyeket törölt, nyomort enyhíteni, gyötör gondot eloszlatni. Az erkölcsi siker pedig az egylet élő fajanak gyökereit erősítette meg.

Es az elnöksége ideje alatt rendezett 10 rendbeli mulat-ág fenyes eredményében talála fáradozásának jutalmát.

A fejlődés e korszakában a szegélyezés munkája is szélesebb mérébe terelített. Meghonosította ugyanis az egylet az allandó hadi segélyezés és tanulni vagyó szegény leányok ipar és kereskedelmi iskolában való taníttatásának humanus intézményét. Az évi segélyezés összege pedig 2000 frtg emelkedett.

Valamint az előző korszaknak a népkönyha ugyeinek a gyermek tapintezet létesítése kezezi fenypontját.

1895-ben Bedmann József az izr. szent egylet akkori elnökétől indult ki a gyermek tapintezet létesítésének eszmeje. Ő ugyanis 1895. decz. 9-en atiratot intézett a nőegylethez, ennek figyelmet felhív arra, hogy az izr. elemi iskolába járó több szegény gyermek ehezik és a szent egylet részéről 25 frtot ajánlván fel gyors cselekvésre kérte tel a nőegyletet. Kohn Adóf és Katz Jakab mint a szent egylet kiküldött el személyes érindkezésbe léptek a nőegylet elnökségével. Es csak egy szikrára volt szükség, hogy a nőegylet könyörülő szerezetet hangra loobbantsa, mert 2 hét muva az izr. hitközség által e célra készséggel átengedett helyiségben már párolgó ételek mellett rebegtek halalmát az ehez szegény gyermekek.

A nyomor és szegénység mindenütt a hol felép rezgésbe hozza a résztvevő szívek hurjait, de artalan szegény gyermekek ébénisége kifacsarja szemémből a részvét könyeit.

A nőegylet bámulatosan gyors cselekvése az izr. hitközség, szent egylet, iskolaszek és Zion-egylet elismerését vivta ki és ezen testüetek siettek penzsegélyvel támogatni a nőegylet nemes törekvéseit.

A tapintezet létesítése a nagy közönség körében is méltánylásra talált és kik siettek penzsegélyvel, vagy különböző elemi czakkal hozzájárulni ezen újabb ömberbarati intézmény fenntartásához.

Ezen intézménnyel újból megnyit Dr. Popper Alajosné előtt a véreé vált jótékony

duló s ott megengedett munkában is. De ez mar kedvezmény számba megy.

A zarkák, — kivéve a dé előtti s delutáni rendszerint felóraig tartó seta dot, — egész nap zarva vannak s az elzárat csak elviselehetlenebbé teszi az a körülmény, hogy lefeküdniök az esti harangozásig, napközben szigorúan tiltva van. Rövid idővel seta előtt azonban kinyitja a zarka ajtókat az ugynevezett kulesos őrmester s a míg setára fel nem állítják őket, addig minden rab tartozik zarkájakat kispörni, kitakarítani, kiszellőztetni.

A szabadságot szerető, a szabadságra teremtett ember el nem tudja gondolni, milyen szorakozásokat találnak ki a rabok, hogy elúzzék maguktól a gyötör, kínzó, az embert az örült felé kergető gondolatokat.

A telefonozás pedig epen úgy, sőt jobban el van terjedve a fogházak szomorú lakói közt, mint ide kint a világban. Csakhogy az ő telefonkészületek bámulatosan egyszerű.

A legtöbb modern fogházban es fegyintézetben ugyanis a központi vizlütést alkalmazzak. Hosszu, forró vizzel telt vascövek vezeték be a meleget a zarkába is, melyeknek ket-két falat alól negy öt, parhuzamosan vezetett vascö köti össze. A fizika megmagyarázza, hogy minden egyes vascövet, mert nem lehet szilárdan bekegni a falba. A vascövek terfogata, hőfokuk miatt egyre ingadozik s mikor vege a fütésük, bizony mindenik csö mellett marad egy kis rése. Ahg nagyobb egy paraszt-hajszálnal, de a hangvezetésre epen elég.

Ha ugyanis a rab lefekszik a cövek mellé s beszelné kezd, egész közel taríván

ajkait a vascövekhez, a másik zarkában levő rab, a ki meg a fület fekteti rá a vascövekre, égezen tisztán hallja a beszédet s szivesen közvetni a többi zarkákba is rabtársának mandanivalóját.

Igy azu an különösen nyáron, vagy mikor nem fütnek a fogházakban s a vascövek nem dagadnak bele a lyukakba, az egy oldalsoron levő rabok kellő óvatosság mellett értelmezhetnek egymással.

Nagyon jól tudja ezt fogházakban a fogházletgyelölőti kezdve az utolsó fegyörig minden ember s épen ezért az egy és ugyanazon a bűnügyben letartóztatott vizsgálati foglyok egyiket, a fűdszintre, másikat az első emeleti zarkák valamelyikebe helyezik el és így tovább.

A kezdetleges, de a czélnak egész jól megfelelő telefon használatára pedig kopozatással hívják fel egymás figyelmét a rabok. A ki beszélni akar, az atkopogtat a szomszédjához, aki azután szepen vi-szakopog.

A rendes jeladás különben a telefonozásokra, tavirdajelek szerint ez:

Nagyobb fegyintézeteknél, a melyeknek lakói jobbara, minden rosszban kitanult fegyenczemből állanak, egész tolvajnyelv van használatban, ilyen kopogtatásra szánt jelekből.

Daczára annak, hogy minden zarka vasajtán egy tea-szűrőhöz hasonló és csupán kívülről elfedhető, rostelyos kemlyuk van, melyen keresztül nappal is többször, éjjel pedig előiras szerint minden tíz perczen ellenőrizik a fegyörök a rabokat, a telefonozást nem lehet megakadályozni.

De hat aligha használhatják is másra a furesa telefont a rabok, mint a szórakozásra. Zendülésről, összebészélésről szó sem lehet kisebb fogházakban, olyan szigorú ellenőrzés mellett, mint a milyenben részük van, hanem a fegyintézetekben, elefogytiglan rabságra elítelt rabok közt, — a kik utóvégre is semmit sem koczakoztatnak a zendüléssel, — bizony sok esetben segített elő összeesküvést a börtöntelefont.

Persze ezeknek csak századrésze jut a nyívanosságra s csak akkor, ha a fegyör puskaszuronya nem képes még csirájába elfojtani.

Mert a mi a fogházakban történik, az jól el van temetve e világ elő. A rablilek alma belevesz a fogház szürke levegőjébe s a kétségbeesés jajszavait visszaverik a nagy falak.

Abból ugyan a fogházfalakon kívül nem jut semmi.

A telefonozáson kívül a szórakozásnak különböző nemet és fajat találja ki, az egyedüllet kínos vergődésében, a szegény rablilek.

Vannak, a kik időtöltésből órára, percre sőt másodpercre is pontosan ki-zámítják büntetésük hatralevő részét. Csak úgy fejből számolnak, mert sem papírhoz, sem írószerhez nem juthat a rab. Kiszámítják hogy hány-szor hallják még a fogház herangját, a mely naponta háromszor szóllal meg, hányszor sétál még rendez körülmények közt.

Volt egy rab, a ki meg hangyákkal mulattatta magát. Eoni adott nekik s azok a pontos idöken mindenkör megjelentek, állítása szerint déli fél tízeökét óránál sohasem

munkásság tág mezeje. E tápiotézet kezezi második otthonát, a hol hozzá méltó leányával dr. Balkányi Miklósné elnökkel együtt naponként személyesen felügyel a konyha működésére és a választmányi és rendes tagok buzgó közreműködésével szolgálja ki a szegény iskolás gyermekeket. És valóban lélekemelő látványt nyújt 80 szegény gyermek etkezése, kikkel szemben ezen nemes szívű nők teljesítik a szülői kötelességet.

A fejlődés e korszakának egyik mozzanatát kezezi az egyéni alapszabályok módosítása is.

Még 1886. évben tapasztaltott, hogy az 1871. évben alkotott alapszabályok nem felelnek meg a változott viszonyoknak és ugyanakkor Berger Henrikné elnöklele alatt egy bizottság küldetett ki az új alapszabályok kidolgozására. A bizottság munkálata a fenntartó bizottság 1888. nov. 11-iki ülésén felolvasott és elfogadtatott.

Amde mindig újabb és újabb heszgek fedeztetek fel az új alapszabályokban, úgy hogy 1889-ben dr. Popper Alajos és dr. Balkányi Miklós mint szakértők kerettek fel véleményadásra. Mindke ten irásban terjesztették be véleményüket és ész. eveteléseket. A két vélemény azonban nem minden pontban egyezett, és úgy az új alapszabály jóváhagyás végett felterjesztése újabb halasztást szenvedett.

Vége köv.

Magyar tanító sorsa.

— decz 12.

A mikor a tanbetyárok elleni izgatás kezd gyümölcsseit megtereíteni, és amikor találkozok olyan ujság, a mely a megsértett tanítói kar ellen, a bujtogató és merénylő mellett foglal állást, akkor a rendesnél is aktuálisabb az olyan szomorú történet, melynek állandó refrainje: m e g h a l a t a n i t ó é h e n.

A tót-raszlaviczai tanító készül most a családjával együtt erre a kelemes halálnemre.

korábban és egyetlen egy esetben sem későbbben.

Egy másik rab a legyekkel szórakozott el, egy kis ételmaradék mindig volt az asztalán, a mivel becsalogatta magához azokat. Ősz felé persze minél kevesebben és ritkábban látogattak meg ezek a mi előttünk kiállhatatlan kis állatocskák, azután egészen elmaradtak. És a szegény rabot az a gondolat, hogy a jövő tavaszig nem rendezhet lakomat a legyek számára, mely szomorúsággal töltötte el. És nem vigasztalta meg csak a tavaszba vetett reménysege.

Nekünk nevelésének tűnik fel az a dolog, ami a szegény rab lelkeben fölért egy középfajú dráma hatásával.

A legtöbb rab, — egy-két elvetemült embertől eltekintve, legyet, hangyát bogarat meg nem ölt a félvilágért. Ők maguk közt alig hisznek, hogy foglalkozzanak a dologgal, de alighanem az emberi lélek van úgy formálva, hogy magánosságában ragaszkodik ezekhez a haszontalan kis állatocskákhoz.

Ugy kell lenni, hogy az emberi szív azon részét, melyben az irgalom nemes vi raga fakad, itt a fogságban nem tudják kire pazarolni, oda hirtik hát a szeretet melegét azokra a kis istenteremtésekre, a kik ebben a nagy szürke házban egyedül gyöngébbek nálunknál.

Es ez az, az emberi szeretnek magasabb megnyilatkozása — s ebben mélyebben gondolkoznak felette, — mintha már nem is tűné fel olyan nevelésnek előttünk ?!

Eperjesi tudó-itónk ezt írja:

Meiszner Károly ezeltől két évvel állást foglalt Tót-Raszlaviczán az ugyanakkor megnyitott és nyilvános joggal felruházott izraelita hitközségi népiskolában. Időközben ugyanott állami iskola létesült.

Meiszner iskoláját, a kilátásba helyezett hatósági bezárást megelőzendő, hitközsége oszlotta fel, a tanítói fizetés folyósítását megszüntette, a szükség pedig arra kényszerítette, hogy fogadjon el 200 forintot vegki-légítést a hitközségtől, amit annal könnyebben szavaztak meg, mert a rosszul díjazott tanító 100 forinttal ugys tartozott a hitközségi pénztárnak, a mely összeget természetesen levonásba helyezték.

Igy esett ki szegény Meiszler véglegesnek hitt állásából, az államosítás miatt így maradt egy szegény tanító a zord tél előtt családjával együtt kenyér nélkül, minden nélkül.

A szerencsétlen ketségbeesetten kapkod fűhöz-fához. Hasztalanul mendja:

«Az istenért adjatok egy 300 forintos tanítói állomást, hogy éhen ne halljak szerencsétlen feleségemmel és porontyaimmal! Én nem vétettem semmit; magyar nyelvre, magyar erzelemre és honszerzelemre oktattam a tót- és németajku gyermekeket. Tót-Raszlaviczán.

Kötelességemet mindenkor a legelkiismeretesebben végeztem, — a szülők és a hátlóságok teljes megelégedésére. Ime egy meleg ajánlólevel e szolgabíró urtól! Én most más életpályát nem kezdhetek. Oh, mentsem meg egy koldusbotra jutott tanító családot az éhhaláltól. Beszélhet Meiszner Károly, elzengheti Jeremiás összes, sisalmait, vajjon ki fog rá hallgatni akkor, mikor elvő lett; üsd a tanbetyárt!»

Színház.

Mándoki Béla jubileuma.

Tegnap este ünnepe volt a debreczeni színháznak. Jubileumi ünnepet ült, ünnepeltünk egy színészt, ki mindvégig a miénk volt, a miénk maradt s akit kedves modoráért, jószívéért, törhetetlen jellemeért mindannyian becsülünk, szeretünk.

Negyven év — hosszú, igen hosszú idő. Eenyi időt töltött el a mi kedves Mandoky Bélán a színészi pályán. Működése ideje alatt igazán kivívta a művész nevet s ma, mikor már 60 év terhe nyomja vállait, ma is művész ő, tulszárnyalva nagyon sok kollégáját.

A debreczeni színtársulat az ország első színtársulata volt akkor, mikor Mandoky Béla itt működött. Sokan, nagyon sokan emlékeznek meg arra az időre, mikor a színészvilágnak ma is élő számos jeleje működött itt — köztük Mandoky Béla. Emlékezetes marad az ő alakítása. Kévs lyrai és hősszerelmes van ma, ki oly nemesen, olyan idealizmussal lelkesezéssel felel meg hivatásának, mint ahogy akkor Mandoky Béla megfelelt — s azt is nyugodtan állítjuk — megfelelne ma is! Az ő fellepte mindenkor eseményszámba ment s ha egyik-másik kedvenc szerepében fellepett a közönség zsufolasig töltötte meg a színházat.

Igy volt ez tegnap este is! Tegnap volt 40 éve, hogy Mandoky Béla a színpadra lépett. Ezt az évfordulót ünnepelte meg Mandoky és a debreczeni közönség. Egyik legjobb szerepében Scherrid a Richárdban épett fel.

Nem akarok disszonáns hangot az ünnepélybe vegyíteni, de egy tényről kell megemlékeznem. Ime tegnap meggyőződünk arról, hogy a Mandoky által választott darab azok közé a jó darabok közé tartozik, melyeket

bármikor szívesen végignézzve, közönségünk Van ehez hasonló — darab nem egy jó da ilyen darabokat nem tűz ki másorra az igazgató. De talán igaza is van. A debreczeni színtársulat jelenlegi szervezete mellett nincs olyan erő kívül pl. Scherrid a Richardot elő lehetne adni. Inkább tehát semmit — mint rosszat!

Sajnos, hogy így van! De terjünk vissza. Scherrid Richardot választotta ki a jubilans művész. Jobb szerepet aligha vála-zthatott volna.

A közönség is bebizonyította, hogy — kedvenczeit nem hagyja cserbe. Elment a színházba — mert van miért. Zsufelva volt a nézőtér. A páholyokat, a föld-zintet intelligens közönség öntötte meg. Ünnepi, lelkes hangulat uralkodott egész este.

Mikor a jubilans megjelent, perczekig tartó tapsal s éljennel fogadták s a zsinór padról hatalmas babérokoszorút bocsájtottak le. Megvolt hatva a jubilans. Talán eszébe jutottak a 40 év előtti szép napok, a mikor hasonló lelkesedéssel s örömmel ünnepelték.

A 60 éves színész megifjodott. A színpadon a 20 éves ifjut láttuk, ki lélekkel, szívvel játszott. Fialatos hévvel, tüzzel, lelkesedéssel játszott egész este — mint mikor régea — nagyon regen . . .

A közönség pedig kimutatta szeretetét, haláját azon egyén iránt, aki a színészet fejlődésében, olyan hervadbatlan érdemeket szerzett.

Zugott a taps, buogzott az éljen, mindenfelől egész este — a szeretet, a tisztelet, a rokonszenv igazi, őszinte megnyilatkozása. — Mandoky szereplése kiemelkedő pontja volt az előadásnak.

A partnerei igyekeztek az ünnepelthez méltók lenni.

F a y Flóra, Komjathyné megis felelek dicséretre méltóan feladatuknak. A férfiak közül O d r y, és T a n a y tündek ki. l. j.

Előfizetési felhívás!

Magyarország egyik legrégebb napi lapja, a függetlenségi és 48-as pártnak elejétől mindvégig hű és kitartó közlönye, a

„DEBRECZEN“

az 1901. évvel fennállásának 33-ik év-folyamába lép.

Tántorithatatlan zászlóvivője e lap a magyar haza boldogulása egyedüli pontjának: az önálló minden idegen befolyástól ment független magyar államnak.

Bátor, szókimondó harczosa a demokratikus eszméknek.

És mint debreczeni ujság, éber őre városunk fejlődésének s polgársága jólétének.

Hir és tárczarovatában szórakoztató olvasmány, mintegy házi barátja a polgárok családi otthonának.

E lapot nemcsak fenntartani, de fejleszteni s minél szélesebb körben terjeszteni, különös pártunknak egyik leg-szentebb kötelessége.

E szempontból kiindulva, hogy kevésbé tehetős polgártársaink is megszerezhessék maguk és családjuk számára ezt a mindennapi vendéget, a „Debreczen“ eddigi 10 forint előfizetési árát 1901. január elsejétől kezdve felényire-vagyis 5 forintra szállítottuk le, mely évnegyedenként 1 frt 25 kros részletekben is befizethető.

A „Debreczen“ ily módon a vidék legolcsóbb politikai lapja lesz, mely minden délután 4 órakor (péntek és vasárnap kivételével) megjelenve, már az azon napi orsz. gyűlésről s a világban történt fontos eseményekről gazdag távirati tudósításokat közöl.

Munkatársai pártunk és a közélet legjelesebb munkásai.

Felhívjuk polgártársainkat e lap támogatására és terjesztésére.

Debreczen, 1900. november hó 18-án.

Hazafias tisztelettel

a *debr. függ. és 48-as párt.*

intéző bizottsága.

Lapunkat decz. 10 óta megküldöttük mindazoknak, a kik az ivenk jegyeztek; miután azonban ilyen rengeteg példányok szétküldésénél könnyen fordulhatnak elő tévedések, felkérjük mindazokat, kik a lapot rendszeren nem kapják, hogy azt kiadóhivatalunkban bejelenteni sziveskedjenek, hol azonnal intézkedés tétetik a pontos kézbesítés tekintetében.

Ujjonnan belépő előfizetők a lapot 1901. január 1-ig ingyen kapják.

H I R E K.

Nyílt kérdés

Aczél Géza városi főmérnök urhoz.

— A varga-kerti bűdöskő barlang.

Nem politikában utazom ezuttal, mikor egy nyílt kérdést bátorkodom intézni a főmérnök urhoz; és pedig azért teszem ezt a nyilvánosság előtt, hogy az érintendő botrányos állapotra s annak mielőbb megszüntetésére felbivhassam a városi tanács és közgyűlés, s általában az érdekelt körök nagybecsű figyelmet.

Főmérnök ur bizonyára ritkán szokott megfordulni a varga és postakertnek a szoboszlói országút-mentére nyúló oldalán. Legyen olyan szives egy párszor erre mifelénk elfáradni s meggyőződést szereznin arról a dögleletes bűzről, a mit az itt elhuzodó nyílt csatorna áraszt: orr-tekerő illatával fojtogatván a tüdőt s jelentékenyen gyarapítván — különösen így őszi esős idő tájban — a debreczeni közegészségügyi kimutatás ragályos betegségi rovatát.

Tudom, hogy főmérnök urnak rengeteg sok a dolga; a város műszaki teendői, a szinügyi bizottság és a Csokonai nyomda nagyon elfoglalják; s még ezek tetejébe a városi közgyűlésen nemcsak kitűnő debatter, hanem ugyanaz a feladata van ott, mint Axmannak a Hortobágyon t. i. statisztikát vezet a nyájak állományáról s ha éber szemé hézagot vesz észre a városi körözde mamelek-nyák soraiban: azonnal intézkedik, lőt, fut, telefonoz s beterelteti a szavazás vá óhidjától vonakodó egyedét rendeltetési helyére.

Kérem, legyen szives egy városi szavazás alkalmával magát ettől az Önhöz teljesen méltatlan szerepől feloldoztatni s felhasználni az ekként városunk javára megmenthető fél óráját arra, hogy nézzen el a Miklós utca végére, talán Sárváry főorvos urnak is jut egy kis hely a városi parádés kocsiiban s

állapítsa meg szak- és szagértőileg, hogy nemcsak Daniában rothad valami, hanem hogy a szegény Miklós utca végen s a Varga kert tájékán türethetlelenül czudar a üdöség.

Főmérnök urnak soha kétségbe nem vont szakértelme, s humanizmusa megfogja találni annak módját, hogy a türethetelen állapot mielőbb megszűnjék, mert ez valóságos szegénye a mi hires, nevezetes városunknak.

Hát nem volna annyi homok és kavics Debreczenben, amivel ezeket az évszázadok óta nadorító büzt terjesztő árkokat be lehetne tömni, s tisztességes fedett csatornát létesíteni? Főmérnök urnak öszinte tisztelője;

Többek nevében
egy miklós utcai polgár.

Éljen dr. Gulyás István! A városi törvényhatósági bizottságban megürrült egy tagsági hely, melyet péterfia-utcai választó polgártársaink lesznek hivatva betölteni; s a választás már a jövő héten fog megtartatni. A mi jelölünk erre a diszes állásra pártunknak ép oly tehetségű, mint, szilárd jellemű egyik jegyzője Dr. G u l y á s István főiskolai tanár, ki rokanszenves, szerény egyéniségét törhetlen erélyvel és akarat-erővel párosítja s ki nemcsak pártunknak, de a főiskolának is dicsőre válik. Péterfia utcai polgártársaink méltóbb egyénre nem bizhatnák képviselőtük s felkérjük mindazon választó polgártársainkat, kik szavazatuk fölött önmaguk rendelkeznek, hogy őt, úgy is mint pártunk egyhangú lelkesedéssel kikiáltott jelölőjét, úgy is mint a közélet és magyar tudományosság egyik legderakabb munkását tiszteljék meg bizalmákkal.

Éljen dr. Gulyás István!

* Vörösmarty-ünnep a főiskolában.

Említettük lapunk egyik előbbi számában, hogy a főiskolában két Vörösmarty-ünnep is készül egy az Akadémián s egy a gymnasimban. Az egyik, az akadémiai, tegnap d. u. meg is történt és pedig igen szép sikerrel. A főiskola diszterme telistele volt a legelőkelőbb közön-séggel, melynek sorai között láttuk gróf Degefeld József egyházkerületi főgondnokot, Simonffy Imre pogármestert, mint a főiskola helyi gondnokát, Bernáth Elemér kir. tablai elnököt s még több előkelőséget társadalmunknak. Ott volt a főiskolai tanári kar nagyrésze; — a karzatot egészen az ifjuság töltötte meg.

Állva hallgatta meg a közönség Vörösmarty Szózatát, melyet a főiskolai enekkar adott elő.

Majd dr. Bartha Béla akadémiai igazgató nyitotta meg az ünnepélyt egy szónoki leendőlettel előadott, tartalmas beszédben, rámutatván némely körök azon törekvésének tarthatatlanságára, mely Vörösmartyt egy felekezeti számára szeretné lefoglalni. Ugyanezzel a kérdéssel, e kérdésnek a nagy költő szellemét sértő abszurdításával foglalkozott a főiskola máik kiváló tanára, dr. Ferenczy Gyula is ünnepi beszédében, amikor Vörösmarty hitvallását fejtegette s költeményei és életének adataival bebizonyította, hogy a nagy költő teljesen menten minden felekezeti partikularizmustól egy hitvallást ismert: a magyar nemzet egysége és függetlensége érdekében való önzetlen munkásságot, minden igaz hazafinak e célra való egyesülését.

A nagy közönség élénk figyelemmel hallgatta a tudós és lelkes tanárok fejtegetéseit s különösen a Ferenczy Gyula dr. előadását — szűnni nem akaró tapsviharral jutalmazta.

A két beszéden kívül még négy szavalt volt, melyek közül különösen kettő aratott nagy tetszést: a Szűts László hittanhallgatóé és a Kun Béla joghatóé. Kun Béla a saját alkalmi költeményét szavaltta el s kivált annak első részét a legmelyebb benyomást gyakorolta a közönségre. Kar, hogy a költemény második része részint a hosszúság, részint a közvetlenség hiánya miatt össze sem hasonlítható az első részszel. Így is egyik kiváló pontja volt azonban az ünnepélynek.

Záródekul a főiskolai enekkar Kölcsey Hymnusát énekelte s ennek meg az egész ünnepély emelkedett hangulatnak hatása alatt oszlott el a szép közönség.

Kossuth Ferencz a zsidó nőegyesületnek. Kossuth Ferencz, a függ. és 48-as párt kiváló vezére a debr. zsidó nőegyesület 25 éves jubileumára emléksorokat küldött. Az emléksorok a Kossuth „akaratlan késedelme“ miatt az Emléklapban nem jelenhetett meg, ezért itt közöljük Kossuth gyönyörű gondolatait:

„Ne azt tekintjük, hogy milyen a magyar ember vallása, hanem azt, hogy milyen hazafi és milyen családapa; de azért atyai vallását őrizze meg hiven mindenki, mert többet ér egy porszemnyi hit, mint a világ bölcsessége és minden ember életében vannak olyan percek, a melyekben csak a vallás viaszthat.

1900. dec. 9.

Kossuth Ferencz.

* Ritkul a régi gárda. Ismét kidőlt

egy rézi harcász, ki önfeláldozó hazaszeretet tel küzdött a magyar szabadság lobogója alatt U j f a l u s s y László, Budavár ostroma hőseinek egyike 77 éves korában elhunyt Nyiregyháza. A jóságos öreg urat ki egykor dúsgazdag földbirtokos volt s kit mezőgazdasági tevékenységéről sokféle jól ismertek: holnap. csüörtökön délután 3 órakor a nyír-ac-adi temetőben helyezik örök nyugalomra. Áldás legyen emlékezetére.

A család gyászjelentése a következő:

Alőlirottak mély fájdalommal tudatjuk a nagyszamu rokonság nevében is feledhetlen apának, apósának, nagyatyának, testvérnek — ujfalusi U j f a l u s s y L a s z l ó 1848 49-iki honvé d örmes-eknek — folyo 1900. évi december hó 11-en éjjeli 4 órakor, életének 77-ik évében, hosszas szenvedés után történt gyászos elhunytát. A megboldogult, a halottas haznál (arkantyú-utca 4. sz.) folyó hó 12-én délelőtt 9 órakor az ev. ref. egyház szertartása szerint tartandó gyász-isteni tisztelet után, Nyír-Acsádra fog szállítatni, s csüörtökön 13-an délután 3 órakor örök nyugalomra tetetni, Nyiregyháza, 1900. december 11. Béke porairal Ujfalussy Ilona férj. Kágyi Jozsefné, Ujfalussy Mihály, Ujfalussy Etelka özv. Uray Antalné, Ujfalussy Erzsébet férj. Sági Kalmanné, Ujfalussy Zoltán, Ujfalussy Berta férj. Hetey Péterné, gyermekei. Kágyi József, Sági Kalman, Sztárek Margit, Hetey Péter, menyé s vejei. Kágyi Vilma, Iza, Róza, Ilona, Uray Klára, Lajos, Sági István, Erzsébet, Margit, Ujfalussy Ilona, Hetey Barna, Jolán, Ilona, László, unokái. Özv. Tatay Istvánné, Ujfalussy Zsuzsanna testvére.

* **A közigazgatás egyszerűsítése.** — Nagyváradról írják: Christó Miklós nyugalmazott arvaszéki ülnök, városi fogalmazó, napidíjas figyelemre méltó beadványt nyújtott

be Bulyovszky József dr. polgármesterhez, amelyben hivatkozva a belügyminiszternek a közigazgatás egyszerűítésére nézve kiadott körrendeletre több újítást ajánl a városi közigazgatásban, amelyek az ügy menetét egyszerűsítik.

Főleg azokra a sürgősekre terjeszkedik ki, melyek évente több ezer ügyszámot tesznek ki, ho ott ez teljesen felesleges. Czélszerűnek találja, hogy a polgármester elrendelje mikép az előadók darabjait felszerelését ne irásban, hanem szóval rendeljék el. A sürgős ügydarabot a polgármester vagy helyettese jelezze színes irónnal, s így a postát is ó bontsa fel.

Sőt némely ügydarabnál jelentési határidőt is tűzön ki. A határidő be nem tartása esetén sürgetés nélkül tartozik az alrendelt hatóság vagy közeg jelentést tenni. Így aztán el lehetné kerülni azt a sok sürgetést, ami évente statisztikai adatok szerint évenként mintegy tízezer darab ügyszámot tesz ki.

Mit gondol Debreczen város polgármestere, nem lenne e helyes a városházán is hasonló szigorú rendszabályokra életbe léptetni. Azt hisszük, hogy igen — sőt kell is, mert ez által gyorsabban menne a munka, a mely most a rendkívüli nagy munkaerő dacára is sok javításra szorul.

Debreczen állategészségügyi felügyelőségi székhely. Az állatorvosi szolgálat beosztásáról szóló belügyminiszeri rendelet — mint már jeleztük — megjelent. Az új beosztás szerint Debreczen állategészségügyi felügyelőséget kapott. Az új felügyelőséghez tartoznak: Békés, Bihar, Máramaros, Hajdu, Szabolcs, Szatmár, Szilágy, Úgocsa stb. Debreczen, Nagyvárad és Szatmár th. városok.

Két kép. Két szép kép kelt feltűnést pár nap óta a főtéren a Parisi divatruház kirakatában. Gyönyörűen, arckép után nagyított színes képek. Az egyik egy előkelő debreczeni urasszonynak ösmert szépségnek hű mása, a másik kép egy ezredorvost ábrázol. A két kép Németh Lajos fényképezési műterméből került ki.

Jutalom a névtelen levelek s a rablók kézrekerítőinek. A rendőrség erélyesen nyomozza az utonállókát, de mindegyik eredménytelenül. A közönséget is segítségül hívja fel — s most jutalmat is tűzött ki azoknak, ki a rendőrséget a tettesek nyomába vezet. Az erre vonatkozó hirdetemény a következő:

Felhívás.

1. Száz korona díjban részesítjük, ki a városunkban előforduló csavargók által véghezvitett éjjeli támadások tettesére nézve alapos felvilágosítást nyújt.

2. Ugyancsak száz korona díj adatik annak, ki a városban nagy mértékben elterjedt névtelen levelek tettesének nyomára vezet; azt felfedezi, vagy annak kiletére nézve alapos felvilágosítást nyújt.

A rendőrfőkapitányság.

Az ev. ref. főgymnasium önképzőkörének Vörösmarty ünnepe f. hó 16-an d. e. 10 órakor lesz a főiskola dísztermében, 1 korona belépti díjjal összekötve, melyből a befolyó jövedelem részint a Budapesti felállítandó Vörösmarty szoborra, részint a most alakult főgymnasiumi zenekörre van szánva. A főgymnasiumi önképzőkör nem ismeretlen a mi közönségünk előtt; néhány év óta márcziusban tartott irodalmi ünnepélyeinél nagy közönség előtt szokta bemutatni

tagjai működésének irányát, képzettsége foka. Ezek az ünnepélyek mindig osztatlan tetszéssel találkoztak s azért hisszük, hogy most, mikor a nemes csel érdekében belépti díjat is szednek, nem lesz az igen sikerültnek ígérkező ünnepély iránt kisebb az érdeklődés, mint volt eddig. Különb az ünnep műsora, melynek megének és zene számai is magától az ifjúságtól telnek ki, már előre mutatja, hogy ez a hitünk alapos. Az ünnepéről annak idején referálunk. Az ünnepre szóló meghívó s program a következő: Meghívó a debreczeni ev. ref. főgymnasium önképzőkör 1900. évi december hó 16-an, d. e. 10 órakor a kollegium dísztermében Vörösmarty születésének 100-ik évfordulója alkalmából ünnepet rendez, melyre kívül czimzettet és családját ti ztelettel meghívja az önképzőkör választmánya. Egy személyre szóló üdöhely ára 1 korona. Felülfizetéseket köszönötettel fogad és hálásan nyugtaz a rendezőség. A jövedelmet a kör részben a Budapesti felállítandó Vörösmarty szobor, részben a főgymnasiumi zenekör alapjának javára fordítja.

Műsor:

1. Főtny dal. Vörösmartyról. Előadja a főgymnasiumi énekkar.
2. Megnyitó beszéd. Tartja: Dr. Gulyás Istvan felügyelő tanár.
3. Alkalmi költemény. Irta: Madai Gyula VII. o. t. Előadja Kiss Pál VI. o. t.
4. Mendelssoh: Opus VII 1. Előadja: a főgymnasiumi zenekar.
5. Emlékezés. Irta és felolvassa Nagy Sándor VIII. o. t. önképzőköri elnök.
6. Az uri hölgyhez. Vörösmartytól. Előadja Kovacs József VIII. o. t.
7. Vörösmarty-dalok. Mácsay Sándor főiskolai tanár átiratában előadja a főgymnasiumi zenekar.
8. Petike Vörösmartytól. Előadja Baróthy Istvan VII. o. t.
9. A ven cigány. Vörösmartytól. Előadja Halasz Imre VIII. o. t.
10. Szózat. Vörösmartytól. Előadja a főgymnasiumi énekkar.

Máramarosi kivándorlás. Máramaros Szigetről írják: Az utolsó két-három hónapba erősen megindult a kivándorlási mozgalom. Az ügynökök rav sz rábeszéléseinek sikerült elhíttetni a szegény, tudatlan néppel, hogy Dél-Amerikában jobb dolguk lesz es odacsalogtatják. Egy-egyemásra követelik az utleveleket. Rövid idő alatt Taracközről, Tecsőről, Husztról Szineverről háromszáznál többen indultak neki a Jó világnak, mint ők nevezik. Többnyire rutének, kik félnek a tél nyomorától, de vannak már magyarok, oláhok is a kivándorlók között. Ezen a héten a dohai és a tarackvízi járásból verődött össze egy csoport kivándorló.

Azokat, a kik a Dél-Amerikába való kivándorlást eltöltő felsőbb rendű közhíré tetele alatt jutottak az utlevél birtokába es vagyonukat eladták, ha minden figyelmeztetés mellett is megmaradnak kivándorlási szándékuknál, természetesen nem tartóztathattak föl. A minap Terecselpatakról harminczegy felnőt férfi es harmincz nő hetvenkét gyermekkel indult el. A főszolgabíró, az alispán, főispán beszélt a lelkükre es figyelmeztette őket a szomorú sorsra, mely rájuk várakozik. A hatóság megígérte, hogy közbenjár ingatlanuk visszaszerzésénél, visszatéríti a külföldi utlevelek költségeit, a bajjegyekért küldött előlegeket is s a munkakepes embereknek munkát es keresetet is biztosít az uti munkáknál. Mind nem használt semmit. December 4-én a tarackközi pályaházból nagyszámu kivándorló indult utnak Braziliába. Rétyi Mihály tecsői képviselő, a lelkes, főispán es alispán mind igyekeztek a kivándorlókat a rajok várakozó veszedelemtől visszatartani.

Hodzs, egy Braziliából most visszatért bodnarmester elbeszélte a sok csalódást, mely őt a tavoli világrészben érte es anyagilag tönkretette. A kivándorlók azonban hidegen fogadták es meg vannak győződve arról, hogy az urak berelték fel őt. Ladányi László ki-

vándorlás ügynököt két hónapi elzárásra es hatszázkorona pénzbüntetésre ítéltek. Egy kabolapataki ügynököt is elítelték. De a szegény nép már el van bolonditva es vakon hisz a csábításoknak.

A debreceni orvos gyógyszerész egyesület f. hó 15-én d. u. 5 órakor ülést tart.

Targyai:

1. Közgyűlés előkészítése.
2. A Tatra Füredi kirándulás módozatainak megállapítása.
3. Dr. Kenez Gyula előadása.
4. Folyó ügyek.

Helyreigazítás. A debreceni izr. nőegylet történetébe, sajnós névcsere csuszott be, a mennyiben nem Libermann, Hermanné hanem Zichermann Hermanné vett élénk es buzgó részt a nőegylet működésében.

Elcsereált gyógyszer. A D. H. Az „Elcsereált gyógyszer” című közleménye folytán illekedes helyen utánna jártunk, s kijelenthetjük, hogy sem tévedés, sem gyógyszer elcsereelés a helybeli gyógyszerárakban nem történt.

Az elferdített hír onnan eredhet, hogy egyik betegsegélyző egyesületi orvos ellen E. I. egyesületi tag panaszt emelt, de mint teljesen alap nélküli dolog, a vizsgálat után beszünttetett minden további eljárás.

Egy franciaországi kábelgyár leégése. Mint Calaisból jelentik, az ottani nagy kábelgyár szurkozó-műhelyében egy, a gutta-percha olvasztására használt spirítuszfámpát vig azatlanságból elejtett egy munkás. Mint-hogy sok kender volt felhalmozva, a tűz rohamosan terjedt s az egész gyár lángba borult es leégett. A kár több millió frankra rug.

Német tudós Bártfán. Vass György berlini történet író es archeologus, a thüringiai hercegi ház megbízásból a magyarországi Szent-Erzsébet történetét írja.

A hercegi család e munkával akar aldozni az ősök emlékének. Vass Bártfán az ősrégi Szent-Erzsébet oltárképeit tanulmányozta es azt levette műve részére. A német tudóst nagyon meglepte a sok műkincs es a város régi jellege. Ennek azonban nemsokára vége lesz.

A város bástyáit rongálják, hiába rendelik el helyreállításukat, mert a rendeletet senki sem hajtja végre. Volna ugyan egy miniszteri rendelet, a mely ugy a bástyák, mint a hozzátartozó erődítvények rongálását felelőség terhe mellett megtiltja, de e rendelettel senki sem törődik. Így veszt el Bártfa lassanként régies képét.

Karácsonyi es újévi ünnepek alkalmából mindenki alkalmas ajándékon gondolkodik hogy szeretteinek kellemes meglepetést szerezhessen.

Erre legalkalmasabb egy jól sikerült fénykép.

Felhívjuk a t. olvasó közönség figyelmét Németh I. jönevű fényképező műtermére a Biedermann palotában

Schwarz Béla, ki a Hungáriában volt huzamosabb ideig masodöpiczér a Corsó kávéháza, melynek eddig Gömör Lipót volt a tulajdonosa atvette s azt „Elite” kávéház czímen még a jövő hét folyamán fogja megnyitni. A törekvő fiatal ember vállalkozásait a kávéháza a legszo időbb alapon akarja vezetni, szives figyelembe ajánljuk.

Könyvedvelőknek es mindazoknak, kik a közel-dő ünnepekre valóban szép es nagybecsű műveket, mécséket aron vásárolni akarnak, szives figyelmükbe ajánljuk a jobíró Ráth Mór féle könyvkereskedésnek lapunk mai számaán közzétett hirdetését.

* **Uj román lap a fővárosban.** A Pol. Ért. értesítése szerint január hó 15-en román nemzeti nap lap fog megindulni a fővárosban, a mely a monarchia romanságának lesz szószóója. A lap czime Federatiunea lesz, szerkesztője pedig egyik ismert nevű román politikusunk. Az új lap megjelenése több erdélyeszi román ujság megszűnését fogja maga után vonni, első sorban a Tribuna-ét, a mely már ugyis jó ideje haldoklik. Különösen az erdélyeszi olahság várja már nagy kíváncsisággal az új lapot.

* **Vörösmarty-ünnep Bécsben.** A bécsi magyarok Vörösmarty-ünnepé december hó 9-en folyt le a nagy költőhöz méltó hazafias szellemben. A bécsi magyar iparos kör által rendezett ünnepen nagyszámu közönség jelent meg és az elnöki megnyitó beszéd után feszült figyelemmel halgatta Darvas Aladar alkalmi beszédét, melyben Vörösmarty író és hazafias működését jellemezte. A nagy tetszéssel fogadott emlékbeszéd után Várady Lajos Kozma Andor alkalmi költeményét olvasta fel, mely után a jelenlevők a Szózatot énekeltek el. A tagok meg sokáig együtt maradtak és ünnepélyes hangulatban tölttek néhány órát. A megjelent bécsi nemet vendégek gyönyörködve szemléltek a magyarok lelkesülését.

* **A humoros téma.** A fővárosi szabók vasárnap gyűlést tartottak főképen panaszkodni, hogy az ő helyzetük már tűrhetetlen. Nem elég, hogy egyébként is rossz idők jarnak az üzleti világra, a rossz időknek minden átka az ő fejükre hull. Mert mennél kevesebb a pénz, annál többen csinálnak náluk hiteltelbe ruhát és annál kevésbé kapnak ők hiteltelbe posztót a gyarostól. A tisztelt ruhazkódo világ bizonyára élénk derűtséggel fogja a panaszokat olvasni, mert hat a szabónak adós maradni van legalább is akkora vice, mint kifigurázni az omnibuszt, amely ő krért mért-föld-ke szalítja az embert kényelmes puha ülésben.

Az ember nagyon sokfélevel szokott adós maradni, ha nincs pénze, de a szabónak adós marad, akár van pénze akár nincs. Így kívánja ezt a tradíció, a mely adomai alakka degradálta a számlával alkalmatlankodó szabót. Hogy ennek a szabónak többnyire otthon egy csomó gyermeke vár a kenyérré, a míg ő a nagyságos urfi al „alkalmatlankodik” a maga jogos pénzéért, hát ez persze már kevésbé humoros dolog, de erről nem is emlékeznek ám meg a szabószámlák kifogyhatatlan humoristái.

* **Az állatorvosi törvény életbeléptetése.** Daranyi Ignác földművelésügyi miniszter most becsatolta ki az állatorvosi közszolgálat államviszáról szóló 1900. XVII. törvénycikk végrehajtási rendeletét, melyvel azt január elsején életbelépteti. Egy másik, ezzel egyidejűleg kiadott rendeletében pedig megállapította a m. kir. állatorvosok számát, azok székhelyét és működési területét.

A végrehajtási rendelet különös részletességgel és gyakorlatiasan szabályozza az állatorvosoknak a hatóságokhoz való és összes egyéb szolgálati viszonyait, részletesen előírja teendőiket s a mellett különös figyelemmel van a szolgálat és ügymenet lehető egyszerűsítésére s a felesleges írásbeli teendők lehető mellőzésére.

Az állatorvosok beosztása zerint pedig az ország minden része egyformán el lesz látva állatorvossal.

Az újonnan felállított m. kir. állatorvosi állások betöltése is folyamatban van, mi annál kevésbé fog nehézségekbe ütközni, mivel az állásokra jóformán az összes okleveles állatorvosok pályáztak, tehát azok is, a kikre nézve a törvény nem mondta ki a pályázati kötelezettséget. Azt jelenti ez, hogy maguk az állatorvosok is jobban megértik az áll. m. szolgálatban az egyéni boldogulás és hivatali működés feltételeit.

* **Mit vegyünk férfiaknak karácsonyra?** Határozottan a legalkalmasabb karácsonyi és újévi ajándékok férfiak részére Schwartz Dániel tájékpipa metsző üzemében a Bika szálloda épületében kaphatók u. m. csakis valódi tájékpipák és szipkák, minden alakban

és árban, valamint bőrből, penz, dohány és szivartarcsák, sétatálcák ezüst foggantyúval már 4 firtól kezdve. Sakk és Domino játékok legutányosabb árban. Monogrammos és czimeres pipák mielőbb megrendelendők, hogy a kelő időre elkeszülhessenek.

IRODALOM.

Az Olcsó könyvtár Gyulai Pál szerkesztésében újabb sűrűn adja a hazai és a világrodalom klasszikusainak egyes munkáit, Ezuttal Shakspeare két művét vesszük egyszerre gondos és csinos kiadásban, könnyen olvasható batükkel nyomva. — Mind a kettőt a Kisfridy-Társaság által kiadott fordításokban. Az egyik III. Richard király, a melyre Szigligeti Ede ültetett át irodalmunkba, a másik a Velenczei kamar, melyet Ács Zsigmond fordított le.

Mind a kettő hosszú időn át hiányzott könyvtárunkon; most egyszerre olcsó kiadásban 80 filléret kerültek forgalomba, a mit a nagyközönség bizonyára szívesen fog venni most a két színű újabb nemzeti színpadunk műsorán is sűrűben fordul meg. Együttal Delpit Albertnek egy kedves beszélye is megjelent az Olcsó Könyvtárban: Lydia első fellepte, mely a színesvilágból veszi tárgyát s a szerző ismert művészetével van megírva. Ennek az ára 20 fillér.

Az Olcsó Könyvtár Kapható a Franklin Társulatnál és minden hazai könyvkereskedésben.

Vásárolt szívek. Mariaffi Dénes regénye. A szerző újabban tünt ki szíriónak közül néhány feltűnést keltett dolgozatával. Ez a regénye, mely első nagyobb műve, színes megkapó és jellemzetes rajza a születési jogait védő főurnak, aki mikor a hullamok átsapnak fölötté, aldozatul dobja előéletét. A következés szomorú és megindító. Csalódás, a vásárolt szívek sivar élete. De a szomorú történettel együtt a szerző az ideális szerelemnek lemondások és küzdelmek után való győzelmével vigasztal.

Mariaffi irányregény] irt: a demokráciát dicősi, az előítéleteket ostorozza, a kapaszkodás persiflajja. Alapos ismerője a főuri életnek, melynek sok intimitását leste el. Hórszep 27 rajza disziti a formás, értékes kötetet, mely a Franklin Társulat kiadás. Ára 2 korona 50 fillér. Megrendelhető bármely könyvkereskedésben.

Orosz elbeszélések. Az elbeszélő irodalom teren ma jóformán az orosz iroké az esőség. Melység, nagy emberismeret, csodálatos előtő és a szívekbe ható hang különbözteti meg az ő elbeszéléseit, a többi nemzetek elbeszélőitől. Az általános emberi vágyaknak, törekvésnek, aspirációknak senki sem hibebb kifejezője mint Turgenyev és utána a többiek. Ambrozovics Dezsdó egy új orosz írónak négy elbeszélést gyűjtötte izéses kötetbe a Polevoi N. P. legújabb munkáiból.

Es ez az új oroszból átültetett kötet igazolja az orosz litteratura mai gazdaságát. Polevoi nem marad el az orosz nagyok mellett, a hogy ő elbeszél, az csodásan orosz, alakjai megindítóak. Meleg hangulat, rokonérzés fogja el az olvasót.

Az érdekes könyv ára 2 korona 50 fillér, illusztrációit méltán illik külön megvásárolni. A Franklin Társulat kiadása. Kapható minden könyvkereskedésben.

A **«Vasárnapi Ujság»** december 9-iki száma 26 képpel — melyek közül 15 Vörösmartyra és a székesfejvári országos ünnepélyekre vonatkozik — jelent meg a következő tartalommal:

«Vörösmarty emlékezete» (arcképpel) Gyulai Pál előadása a Magyar Tudományos Akademiában. — «Vörösmarty mint ember» (idézetekkel Vörösmarty kiadatlan leveleiből). — «A székesfejvári Vörösmarty-ünnep» (képekkel Goró Lajos rajzai és fényképek után). — «Vörösmarty egy kiadatlan arcképe» (Jókai Mórtól). képpel (Orlai Petrich Soma festménye után). — «A Zalán futásának első kiadása» (képpel). — «Vörösmarty gyermek-

kori imádságai» (hasonmassal). — «Vörösmarty család és utadai (Vörösmarty atyjának kézírásával, leánya, unokája, dedunokái képével, s veje Széll Kálmán fiatalkori arcképevel). — «A teli kiállítás a műcsarnokban» (képekkel). — «Egy szabad-ághós szobra» (Zayk Domokos siremlékének képével Köllő Miklóstól). — A Regénytar tartalmazza Sockton R. I. humoros regényének a «Pomona leveli-nek folytatását az angol kiadás eredeti illusztrációival. — Irodalom és Művészet, Közintezetek és Egyletek, Sakkjáték, Képtalány, Egyvelg stb. rendszeres heti rovatok. — A Vasárnapi Ujság előfizetési ára negyedévre negy korona, a «Politikai Ujdonságok»-kal és «Világkróniká»-val együtt hat korona. Megrendelhető a Franklin-Társulat kiadóhivatalában (Budapest IV. ker. Egyetem u. 4. sz.) Ugyanitt megrendelhető a «Kapos Néplap», legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 korona 80 fillér.

CSARNOK.

Miért?

Irtá: Harmath Lujza.

Folyt. és vége.

— Hát tudja kigyelmed, nekem mindegy volt, ő v gy más, csakhogy szegény anyamat ne lássam szükségben! Nem volt senkinek, kigyelmednek még két esztendeje volt hátra, ezalatt elvesztünk volna mindketten anyámmal.

A legény lassan emelte fel zsidbadt kezét s mint a ki nem lát jól, öklevel egyet örült szemén.

— Tudtam, hogy eljön kigyelmed, remegve vártam minden perczen. Ismertem jól s tudtam, hogy nem hagyja egy könnyen a dolgot, hogy kefdőre vesz. Hát jól tetted, hogy eljött nem bánom, itt vagyok, tegyen a hogy jónak látja! Öljön meg Dénes, jót tesz velem nem kedves az életem, csak anyámat ne hagyja el öregségére.

Elkedett zokogni, hogy egész teste remegett bele.

— Dénes kebléből kinos sóhaj tört fel s fagyos kezeivel megfogta a leány kezét.

— Hát jól van Erzs! Elhagytal, másé lettél, nem átkozlak érte: Forduljon el az Isten sújtó keze tőled. Megölted a szívemet hát jól van, nem kérem számon! Hanem, hogy én lemondjak rólad nem teszem, meg se tudnám tenni! Nem, hiába erőlködném! Itt leszek melletted! Öri-tek, mint a két látó szememet! Látlak, ügyelek minden lépésedben. Eljőtem szökve mert égett a föld lábaim alatt.

Elfogni k tudom, tán már keresnek is; nem baj! Megbűntetnek, kiállom! Nem tart örökvilág! Hanem aztán hazajövök itt leszek itt maradok.

Ne félj, nem bántalak! Légy hűséges feleséges az uradnak, én nem koshok sokat a hazatok körül, de annak az embernek... annak a te uradnak mond meg, hogy meg ne merje görbiteni a te anyadnak egyetlen hajszalat sem — olyba veszem, mintha éppen az én anyám volna! mert akkor róla is, meg rólam is meglehetkezett a jó Isten.

Kezébe vette fegyverét s köszönés nélkül kifordult az ajtón.

Erzsi utána szaladt.

Megálljon kigyelmed Dénes, hova indul a borzasztó időp-n.

A legény mogorván fordult meg.

— Hová?

A honnan jöt em.

Itt már nincs keresni valóm! Azt hittem ezt az éjszakát nem éli meg egyikünk sem, nem úgy történt.

A golyót vízsem és tartogatom az uradnak: jaj lesz neki ha rászorul!

— Oh, ne menjed, ne menjon elvées az uton.

— Hát aztán!

Faj eztan valakinek? . . Nem. Nincs.

hozzám tartozó senki e földön. Eresz, ne dédelges, ne tartóztass, nem jó nekünk már így szólni egymashoz!

Ne sajnálj: nincs közünk egymashoz! Nem szeretném elfelejteni, hogy anyáért tetted!

— Érted?

No hát ne állj utamba: eresz hadd menjek veszttem elé.

Ezzel vállára dobta fegyverét s mogorogván, nehéz tintólgó leptekekkel indult neki a hajnali fenytől csillogó nyomtalan mezőnek.

A múlt évben meglátogattam a szamosújvári fegyházat s rendkívüli érdekekkel mentem végig a kiváló rendben és tisztaságban tartott munkástermekben.

Az asztalosműhelyben egy mogorva képű fiatal legény, nagy szorgalommal dolgozott valamely apró léczeken, nem ügyelve semmiféle, mintha megkezdett munkáján a bezárt, szomorú helyen kívül semmi sem érdekelné az egész világon,

Sáppadt, erélyes arczán mély bántást, tekiatete el volt borulva s szorosan lezárt ajkai, mintha őrző zárvarjai lennének a szívébe elrejtett titkoknak.

Értelem, öntudat és rendkívüli határozottság látszott egész lényén s mogorva tekiatete daczára is rokonszenvet tudott kelteni maga iránt, szinte bizalomra gerjesztő volt megjelenése.

Ranéztam hosszan. Lehet-e ez arcz a társadalomból kitaszított, gonosztevő? Lehet-e ez arczczal gyilkolói rabolni? ... Nem nem!

— S mégis, kérdéseimre azt felelték gyilkos.

A mint mellette megálltam, félbehagyta munkáját s fegyházi szabályok szerint gépiesen felelt kérdézőkódóimra,

— Mi a neve?

— Bogár Denes.

— S mi a bűne?

Meglöttem Varga Tamást.

— Miért? — folytatom feleségizott érdeklődéssel.

— Mert felesége anyját — kit én is anyámnak fogadtam — kínoztta, verte, éhezettette s végül elverte a háztól, mint egy bityvány ebet.

Ekkor ötlött eszembe s mit még e történetről halottam.

Legszebb karácsonyi ajándékok

legújabb

legszebb

ékszerek ezüstneműek

kitűnő órák

LÖFKOVITS ARTHURNÁL

Főpiacz kaphatók.

STEIERER LODEN minden tisztán gyapjából.

Öltenőknyro Kőpönyekre Havslókra Sportöltönyökre Tűsölt ruhákra Valamint egyenruhákra

Legdivatosabb és legjobb minőségű posztószövetek uri ruhák részére.

Legnagyobb raktár szövetekben **Téli kabátok részére** Fekete és kék kammgarnok.

Cheviot 3 koronától fölfele. Mintákat ingyen és bérmentve küld a **Kastner és Öhler Grác szövetgyár** Posztó szövetek osztálya.

Gyárképmények, kazánbefalazások, gépalapok és mindenféle díszkőmives munkák, valamint nedves falaknak tökéletes szarazzátételét jótállás mellett elvállalja **Szathmáry József** építőmester, Debreczen, Erzsébet-ut 29.

Karácsonyra és ujévre

nem létezik alkalmasabb ajándék, mint egy

jól sikerült arczkép.

Németi J.

fényképész műterme DEBRECZEN, főpiacz 42. Biedermann palota.

Schneider-féle Páfrány-tokocskák, (Galandos-elhajtó.) Millió embernek a szor visszaadta egészségét! Kik galandferegben és gyomorbaiban szenvednek. Védjegy. Pánt ikagiliszta fejestől,

a páfrány-tokocskák által fájdalom nélkül, jótállás mellett a legrövidebb idő alatt (6 perc alatt) teljesen elhajtatik. Ezen kitűnő gyógyszer fájdalom nélküli gyors és biztos eredményért jótállást nyújtatik. Nem árt, ha pántlikagiliszta feregmines is jelen az életkor megjelölendő. **Törvényesen védve** Egy eredeti doboz pontos használati utasítással a bel- és külföld részére 4 ft postai utánvétellel vagy 3.50 előre való beküldésével. **A pántlikagiliszta tünetei a következők:** Az arcz halványosága, bágyadt tekintet, kék szemkarikák, lesoványodás, elnyákosodás, bevont nyelv, emészthetlenség, étvágytalanság felváltva mobó étvágytalansággal, gyakori rosszullet vagy éppen ájulások s szédülés főleg éhgyomornal, egy gombolyag felszállása egész a nyakig, nyálösszegyülemelés, a test megtagadása, gyomorsav, gyomorgyulladás, gyakori felbűfögés, bélgörcs, hengergetés, hullámszerű mozgások, szuró, szívó fájdalmak és szúrások a belekben, szívdobogás, a vérkeringés rendtelenségei, különösen nőknél, gyakori véletlenül beálló léségei, különösen hajlam, életuntagság és fájás, a buskomorságra való hajlam, életuntagság és a halál óhajítása.

Egyedül valódi kapható: **SCHNEIDER JÓZSEF** gyógyszerésznél, **Resznek, Fő-utca 49.** (Délmagyarország.)

Leszállított árak!

Leltározás alkalmából december hó folyamán a raktáron levő

Női ruhaszöveteket

szines selymeket mosó vellezet, atlas satin és batisztokat, haraszt kendőket,

valamint

szőnyögeket, függönyöket

tetemesen leszállított áron árusítjuk el.

Szabó Lajos Fiai

DEBRECZEN, Rózsater.

7 méter egy ruhának való női divatszövet 1 ft 75 kr.

Könyvedvelők (Amateurok) figyelmébe ajánlv.

Ritka alkalmi vétel!

RATH MÓR évtizedeken át nyomtatott azon kiadásai gyűjteményének doublettjei (másodpéldányai), melyek az országos és világtállítások alkalmával a legmagasabb kitüntetésekben részesültek és a melyek megőrzése immár értéktalanná vált, a könyvedvelőknek néhány héten át mérsékelt áron rendelkezésére állanak. Ezen gyűjtemény azért is figyelemre méltó, mert azt számos editto princeps (első kiadás) és oly nu gazdagítja, mely már évek óta a könyvpiacokról eltűnt, oly kötetekben is, a melyek a könyvkötészet remekel és a minőkben forgalomba soha sem jutottak; — ezek még létező egyetlen másodpéldányai a kiadó privat könyvtárában maradtak.

Megtekinthetők alulirt könyvkereskedésben, mely ez alkalommal a közelgő ünnepi időnyre a művelt nyelvek legújabb díszkiadásainak és ifjusági iratainak gazdag raktárát is felajánlja. Lehetetlen lévén azonban a szűk helyiség tekintetéből ezeknek felhalmozása, azon szívélves kértint intézzük üzletünk tisztelt dienseihez, kegyeskedjenek a rendelkezésükre bocsátandó magyar francia, angol, német catalogusok nyomán megrendeléseikkel lehető korán megfizetni, mert az ünnepi időnyben a postai közlekedés igen megbízhatatlan.

RATH MÓR könyvkereskedése Budapest, Haas-palota.

POLGÁR SÁNDOR

m. kir. szabad, nyert orvosi mű- és kötszerész **BUDAPEST,**

VII. Erzsébet-körut 50 sz.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát saját gyártmányu orvos sebészeti és betegápolási tárgyakban.

Saját találmányu m. kir. szabadalmazott Polgár féle

SÉRVKÖTŐ

haskötő, görcsér elleni gummi harisnya, orthopaedia-készülékek, műlábak és kezek stb.

Valódi francia különlegességek F. Bergerand fils párisi gyárából.

Részletes képes árajegyzék ingyen és bérmentve.

Utánzás ellen védve 16302 sz.

Téli kabát prémmel 8 frttól. Flanell és selyem blousok. Női és leány félpaletok.

Feltétlenül a legelőnyösebben vásárolunk

szolid és izléses

női felöltőket és
diszitett női kalapokat

RÓZSA LAJOS

női divat termében

Debreczen, Kistemplom-bazár.

Divatosan diszitett női kalap 3 frttól. Gyermek köpenyek 3 frttól. Szőrmegallérok, muffok és nyakcolliék.

Üzleti könyvek nagy raktára

HOFFMANN és KRONOVITZ

KÖNYVNYOMDÁJA

DEBRECZEN, a főpostával szemben.

Ajánlkozik:

nyomtatványok elkészítésére,

kereskedők, gyárosok és iparosok részére

Levélpapír cégnyomással
1000 drb, 4 frt 50 krtól feljebb.

Levélborték cégnyomással
1000 drb. 2 frt 50 krtól feljebb.

Monogrammal ellátott
Lakadalmi és báli meghívók.

Eljegyzési kártyák

nagyon olcsón.